

Persikoblom.

Hong Kong den 21 mars 2016

Kära vänner!

När jag skriver denna hälsning har vi just passerat vårdagjämningen, ljuset återvänder och dagarna blir snabbt längre än nätterna. Det är en underbar tid på året, inte minst efter en vinter som bjudit på en rejäl portion av mörker, snö och kyla. Här i Hong Kong har jag under den senaste månaden upplevt både regn och rusk och vad som kan jämföras med svensk högsommar när den är som allra bäst.

I morgon återvänder jag till Sverige, men för att hinna skicka ut rundbrevet före helgen, måste det vara färdigt innan jag reser. Som väl alla vet befinner vi oss i den kristna påskveckan, "stilla veckan". Men det är säkert inte lika känt att även en judisk helg infaller samtidigt, och att det då *inte* är den judiska påsken, *pesach*, vilket annars brukar vara fallet. Lika tidigt som den kristna påsken kommer i år, lika sen är den i den judiska kalendern. Anledningen är att detta år även för judarna är ett skottår. Men eftersom de bibliska månaderna börjar när månen är ny, går det inte att skjuta in en skottdag vart fjärde år, utan i stället måste man lägga till en "skottmånad" med vissa mellanrum, vilket man alltså gör i år. Det innebär att detta judiska år 5776 har tretton månader och att påskmånaden Nisan alltså börjar först vid nästa fullmåne den 9 april. Två veckor senare vid fullmånen, den 22 april, firas uttågets natt med påskmåltiden.

Vilken judisk högtid firas då den här veckan? Jo, den högtid som infaller exakt en månad före påsken, den 14 eller 15 Adar (månaden före Nisan), det vill säga *purim*. Denna högtid uppvisar många paralleller med *pesach*. Den går tillbaka på Esters bok, som beskriver vad som nog kan betecknas som världens första försök till folkmord i hela den då kända världen, ”från Indien till Kush” (d.v.s. Afrika), som det står i bokens inledning. Till och med Faraos försök att mörda de hebreiska pojkarna enligt 2 Mos 1 hamnar i skuggan av Hamans kompromisslösa och universella förintelseplan:

Haman gick till kung Xerxes och sade: ”Det finns ett folk som bor utspritt bland de andra folken i ditt rikets alla provinser. De håller sig för sig själva. Deras lagar liknar inget annat folks, och kungens lagar rättar de sig inte efter. Det är mot dina intressen att låta dem hållas. Om du finner det lämpligt, så utfärda ett påbud att de skall förintas. Jag skall då väga upp 10 000 talenter silver till dina tjänstemän för den kungliga skattkammarens räkning.” Då tog kungen sin sigillring från fingret och gav den åt agagiten Haman, Hammedatas son, judarnas fiende, med orden: ”Silvret är ditt, och med folket får du göra vad du vill!” Den trettonde dagen i årets första månad inkallades kungens sekreterare, och efter Hamans anvisningar avfattades en skrivelse till kungens satraper, till ståthållarna i de olika provinserna och till de olika folkens furstar; till varje provins med dess egen skrift och till varje folk på dess eget språk. Skrivelsen utfärdades i kung Xerxes namn och bekräftades med hans sigill, och till kungens alla provinser sändes brev med kurir. Alla judar, unga och gamla, barn och kvinnor, skulle förgöras, dödas och utplånas på en och samma dag, den trettonde i årets tolfte månad, månaden adar, och deras egendom skulle tas som byte. Skrivelsen skulle gälla som lag i varje provins och genom avskrifter göras bekant för alla folk så att alla skulle vara beredda när dagen kom.

De 120 trappstegen från min bostad till seminariet är inte bara nyttiga för kroppen utan är också en fröjd för ögat. Just nu är det rhododendron och persikoblom som glöder.

Firas *pesach* till minne av räddningen undan Faraos, är alltså *purim* den högtid som instiftas till minne av räddningen undan denna förintelse (Ester 9:18-28). Likväl har de båda högtiderna mycket olika karaktär. Medan påsken, ”det osyrade brödets högtid”, på många sätt kan sägas vara årets första och största högtid, är *purim* närmast att likna vid en karneval, då barnen klär ut sig och Esters bok läses under glädje och gamman. I år firas dagen på de kristnas skärtorsdag och långfredag.

Denna samtidighet av allvar och glädje, fasta och fest, korsvandringar och karneval, hos kristna respektive judar, som alltså beror på skillnaden mellan den bibliska och den senare kristna kalendern, aktualiserar ett urgammalt problem i relationen mellan judar och kristna. Inte sällan anklagades judarna av de kristna för att göra narr av den korsfäste och de kristna. I psalm 88:1 i den förra svenska psalmboken från år 1937 får vi en påminnelse om denna syn på judarna:

*Jerusalem, i överdåd föraktar du Guds kärleks råd
och ler åt Kristi pina.
Guds Israel, med gudlöst mod du manar över dig hans blod
och över barnen dina.
Och över dig det komma skall. Se dina stolta murars fall
och gå att, flyktig och förspridd, från tid till tid kring jordens vidd
bevittna vem den Herren var, som korset bar,
och se i vem du stungit har.*

Sådana rader har otaliga motsvarigheter i psalmer, hymner, böner och liturgier i kyrkans historia. Tillsammans med passionsspel och predikningar utgjorde de en grogrund för ett judehat som är svårt att föreställa sig. I judarnas kollektiva minne finns detta judehat med, och det gör också purimberättelsen aktuell. För dem var ”stilla veckan” på många platser och i olika tider allt annat än stilla. Och det som då präglade veckan var inte sällan rädslan för de kristna som ville ta hämnd på ”Kristusmördarna” och även omsatte sitt hat i handling.

Mycket har ändrats under de senare decennierna. Psalm 88: I finns dessbättre inte längre med i vår psalmbok, och anklagelserna mot judarna för Jesu lidande och död blir alltmer ovanliga. De flesta större kyrkosamfundet har officiellt tagit avstånd från dessa anklagelser liksom från andra uttryck för antijudiskhet och antisemitism i den kristna trons namn. Inte desto mindre behöver vi vara medvetna om hur lätt nedärvda tankemönster gör att Jesus och judarna framställs som varandras motsatser i förkunnelse och undervisning. Därför är också en annan ovanlig samtidighet den här veckan något att påminna om och begrunda.

Som bekant infaller Jungfru Marie bebådelsedag nio månader före juldagen, det vill säga den 25 mars, vilket i år är på långfredag. Därför firades bebådelsedagen i många kyrkor och samfund redan den 13 mars, men den rätta dagen är alltså nu på långfredag. Dessa båda dagar ligger över 30 år från varandra i Jesu liv. Men enligt Nya testamentets framställning och kyrkans teologi och bekännelse är det också viktigt att se det nära sambandet dem emellan. Ja, vi skulle rentav kunna säga att vi förvanskar meningen med Jesu död på korset om vi inte ser den i ett långt perspektiv. Annars blir korsfästelsen bara en fruktansvärd och meningslös romersk avrättning av en oskyldig man, där det är legitimt att fråga sig vilka som var skyldiga till detta justitiemord.

Det är minst sagt märkligt att judarna kollektivt - alltså alla judar i alla tider – över huvud taget har kunnat anklagas för Jesu död. Men märkligast av allt är ändå att korsfästelsen alls har kunnat leda någon till att peka finger åt någon annan som särskilt skyldig. När Petrus predikar om korsfästelsen enligt Apostlagärningarna 2 och 3 gör han det omkring sju veckor efter påsk och pekar då givetvis endast på dem som varit direkt inblandade i påskens händelser. Men även då betonar han två saker, för det första att de inte visste bättre och för det andra att detta ingick i Guds plan: ”Nu vet jag, mina bröder, att ni handlade av okunnighet, ni liksom era ledare. Men på så sätt har Gud låtit det gå i uppfyllelse som han har förutsagt genom alla sina profeter: att hans Messias skulle lida” (Apg 3:17-18). Båda punkterna går tillbaka till Jesus själv, som flera gånger förutsade sitt lidande och sin död som något som måste ske, och på korset bad han för sina bödlar med just de orden ”Fader, förlåt dem, de vet inte vad de gör” (Luk 23:34).

Detta aktualiserar det djupa sambandet mellan bebådelsen i Nasaret och korsfästelsen på Golgata, som i år alltså blir särskilt tydligt. Den rent yttre historien kan och bör analyseras. Men i Nya testamentets perspektiv är ändå det viktiga vad som ligger utanför det mänskliga ögats synfält. Därför finns långfredagen med redan på bebådelsedagen och juldagen. I den apostoliska trosbekännelsen binds detta samman i en enda mening: ”Avlad av den Helige Ande, född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven”. I år får denna kyrkans bekännelse plats på en enda dag i ett djupt mysterium som sträcker sig bortom tid och rum.

Rhododendron.

Frågan är inte vem som är skyldig till Jesu död. Enligt Joh 10:18 säger han själv om sitt liv: "Ingen har tagit det ifrån mig, jag ger det av fri vilja." Därför börjar en av de mest älskade och sjungna psalmerna i psalmboken med orden "Jesus för världen givit sitt liv" (Sv.ps.45), och versen slutar med orden "för mig". "För mig" är också titeln på en passionsbok som har betytt mycket för mig (Gerhard Rexius, 1969). De båda orden sammanfattar verkligen det innersta i långfredagens – och bebådelsedagens - budskap.

Med dessa reflexioner inför vad som kommer att äga rum i slutet av veckan vill jag nu önska er en riktigt god helg – *Purim sameach* och *Glad påsk!*

Med de varmaste hälsningar

Er tillgivne

P.S. Ett par pålysningar:

I. Det finns platser kvar till **Romresan den 23-28 maj**. För information och anmälan (OBS! senast den 31 mars):

Sonia Schlossman, sonia@romajudaica.nu, eller Ulla Terling, tel. 070-497 89 78.

II. **En helg om mötet mellan judar och kristna:** 9-10 april i Skarpnäckskyrkan, Skarpnäcks Allé 31, Skarpnäck.

För information och anmälan:

ann-josefine.possebo@skarpnackskyrkan.se eller tel. 08-7242040.

Program, lördag kl. 10-16:

1. "Gamla testamentet" i mötet mellan judar och kristna.

2. Nya testamentet i mötet mellan judar och kristna.

3. Jesus i mötet mellan judar och kristna.

Söndag kl. 10. Gudstjänst. Tema: Messias i mötet mellan judar och kristna.

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer:

Adress i Sverige:	Ullångergatan 7, 162 54 Vällingby, tel. 073-094 95 04
E-postadress:	goran.larsson@judiskkristnarelationer.se
Hemsida:	www.judiskkristnarelationer.se
PlusGiro (Postgiro):	195 85 45-4
Bankgiro:	5374-4249
Bank:	Nordea
Ibannummer:	SE17 9500 0099 6042 1958 5454
BIC eller Swiftkod:	NDEASESS